

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

בפני כבוד השופט אמיר לוקשינסקי-גל

חברת חשמל לישראל בע"מ

תובעת

נגד

נתבעים

1. דוד הלבנסברג
2. אברהם בן קרלוס אדרי
3. אברהם חי בן עובדיה כהן

ב"כ התובעת: עו"ד אלון וינוגרד

ב"כ הנתבע 1: עו"ד נפתלי וייס

ב"כ הנתבעים 2-3: עו"ד עודד גיל

פסק דין

- 1 תביעה כספית על סך 375,544 ₪ בגין גניבת חשמל לצורך מעבדה לייצור סמים, שהופעלה על ידי
- 2 שוכרים של נכס. התביעה מעוררת את סוגיית אחריות משכיר הנכס לנזק הכספי שנגרם לחברת
- 3 החשמל, כמסייע לדבר עוולה; וכן את סוגיית הנטל המוטל על חברת החשמל בבואה להוכיח את
- 4 שיעור החשמל שנגנב ואת הצורך לבסס נוהל עבודה ברור ומסודר בעניין זה מול משטרת ישראל.

רקע עובדתי

- 5
- 6 1. הנתבע 1 (להלן: **המשכיר**) הוא הצרכן הרשום של התובעת, חברת החשמל, בחצרים הידועים
- 7 כרחוב התאנה 19 במושב צפריה. בחצרים בית מגורים עיקרי שבו גר המשכיר, וכן מחסן (להלן:
- 8 **"האנגר"**) ששטחו כ- 900 מ"ר. צריכת החשמל בחצרים כולל ההאנגר נמדדת על-ידי התובעת
- 9 באמצעות מונה חשמל המותקן בפילר ייעודי הבנוי בגבול החצרים (להלן: **"הפילר"**).
- 10
- 11 2. הנתבעים 2-3 (להלן: **השוכרים**) הם מי שקשרו קשר להקמת מעבדה לגידול סם מסוכן מסוג
- 12 מריחואנה, בהאנגר. אדם אחר (שאינו מאותר נכון להיום) בסיוע הנתבע 2, חתם על חוזה לשכירות
- 13 חלק מההאנגר (כ- 1/3 ממנו) למטרת אחסנת סחורה ומשרד, תמורת סך של 5,000 ₪ לחודש בצירוף

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

מע"מ. החוזה נחתם בחודש פברואר 2016. נכתב בו כי ניתנים חודשיים ללא תמורה לצורך שיפוצים, ומועד תחילת השכירות נקבע ליום 1.4.2016.

3. ביום 1.1.2017 קיבלה התובעת דיווח ממשטרת ישראל על קיום מעבדת הסמים בהאנגר. עובד התובעת שביקר במקום בסמוך לאחר פשיטת המשטרה שנערכה ביום 29.12.16 מצא כי החשמל להאנגר סופק באמצעות מעקף חשמלי וכבל חשמל, שהותקנו באופן פיראטי והוטמנו מתחת לאדמה.

המעקף הפיראטי הוטמן בבור שנחפר בסמוך לפילר, אשר כוסה בבטון שנוצק מעליו על מנת להסתירו. המעקף חובר בצידו האחד לכבל החשמל המזין את הפילר מעמוד החשמל הסמוך לגבול החצרים, ובצידו האחר לכבל פיראטי שהוטמן אף הוא מתחת לקרקע, לאורך של כ- 80 מטר בתוך החצרים, מהמעקף ועד להאנגר.

4. באופן זה הגיע חשמל להאנגר ישירות מעמוד החשמל הסמוך לחצרים להאנגר, מבלי שיעבור דרך מונה החשמל שבפילר, ומכאן מבלי שצריכתו תימדד על ידי חברת החשמל. במילים אחרות ופשוטות יותר: מפעילי מעבדת הסמים, פרט לעבירות הסם שביצעו, גם גנבו חשמל מחברת החשמל, בכך שצרכו חשמל מבלי לשלם בגינו, באמצעות מעקף מוסווה וכן כבל פיראטי מוסווה שהותקן בחצרים.

5. השוכרים הורשעו בהתאם להודאתם בכתב אישום מתוקן, בעבירות של קשירת קשר להקמת מעבדה לגידול סם מסוג מריחואנה, בהאנגר. בהתאם לפרטי כתב האישום המתוקן הקמת המעבדה וגידול הסמים נערכו במועד שאינו ידוע במדויק למאשימה, החל מיום 2.2.2014 ועד ליום 29.12.2016, המועד שבו נערכה פשיטת המשטרה על ההאנגר.

על פי כתב האישום המתוקן, הותקנו בהאנגר מערכת אוורור, מערכת השקיה, מערכת חשמל המחוברת למנורות חיסום ולשנאים, משאבות מים, מפוחים ומאווררים.

ביום 29.12.2016 הגיעו שוטרים אל ההאנגר בעקבות צו חיפוש. נמצאו בו סמים מסוכנים, הן בשתילים והן בתפזורת, על פני מספר חדרים, כדלקמן:

א. בחדר 1 בקומה הראשונה, 680 שתילי סם באדניות בשלבי גידול שונים, במשקל כולל של

809.41 גרם נטו סם מסוכן מסוג קנבוס.

ב. בחדר 3 בקומה הראשונה של ההאנגר, סם מסוכן מסוג קנאבוס בתפזורת במשקל כולל של

7,542.35 גרם.

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

- 1 ג. בחדר 5 בקומה העליונה של ההאנגר, 814 שתילי סם באדניות בשלבי גידול שונים, במשקל
2 כולל של 9,081.58 גרם נטו סם מסוכן מסוג קנבוס.
- 3 **עוד בהתאם לפרטי כתב האישום המתוקן שהנתבעים הודו בו (בסעיף 5) הנתבע 3, בסיוע הנתבע**
4 **2, צרך במזיד חשמל שאינו זכאי לו.**
- 5 6. על פי בדיקת התובעת, השימוש הבלתי חוקי בחשמל החל לכל המאוחר בתאריך 1.4.2016 ונמשך
6 עד לגילוי המעבדה ביום 29.12.2016. התובעת ערכה תחשיב של היקף צריכת החשמל שלא נמדדה,
7 בהתבסס על מסמך בן שני עמודים שקיבלה מהמשטרה, הכולל מחיקות שונות, ובו פירוט
8 הממצאים בכל אחד מהחדרים – הן מכשירי החשמל והן הסמים. בהתאם למסמך האמור, בחמשת
9 החדרים בהאנגר נמצאו בסך הכל 160 נורת ושנאים, 17 מזגנים, 20 מפוחים, 8 פילטרים, 11
10 מאווררים, מטחנות, מדחסים ועוד. התובעת העריכה מהי צריכת החשמל של המכשירים שנמצאו,
11 הכפילה זאת בהערכת משך פעולה של 16.6 שעות ביממה, על פני כל תקופת השימוש המוערכת.
12
- 13 7. לפי תחשיב התובעת, נגנב חשמל בהיקף של 674,707 קוט"ש שהחויב בגינם בערכי קרן למועד
14 הגילוי, הוא בסך 371,603. סכום זה, לאחר תוספת הפרשי הצמדה וריבית עד למועד הגשת התביעה,
15 הגיע לסך של 375,544 ₪.
- 16 8. המשכיר אישר בכתב הגנתו כי השכיר את ההאנגר לשוכרים (בניגוד לניסיונם להיתלות בכך
17 שאדם אחר חתם על הסכם השכירות). עם זאת, הוא הכחיש כל קשר מצידו לעבירות ולעוולות
18 המיוחסות להם. לטענתו, הוא השכיר את ההאנגר בהתאם להסכם שכירות, ובתקופת השכירות לא
19 הייתה לו זיקה לנעשה בנכס, והוא לא ידע מה נעשה שם. הוא אף לא הפיק כל טובת הנאה מגניבת
20 החשמל. כמו כן, בהתאם להסכם השכירות, השוכרים התחייבו שלא לבצע שינוי כלשהו במבנה
21 ההאנגר או ברשת החשמל, וכן התחייבו לשלם את כל חשבונות החשמל עבור השימוש בחשמל בתוך
22 ההאנגר. עוד טען, כי גניבת החשמל בוצעה מחוץ לחצריו. בנסיבות אלה, לטענתו, אין עילה לחיבו
23 בגין צריכת החשמל הבלתי חוקית. המשכיר חלק בנוסף גם על תחשיבי הצריכה שביצעה התובעת,
24 וטען כי מהראיות הקיימות עולה כי היקף המכשירים ותקופת השימוש היו נמוכים משמעותית.
25
- 26 9. השוכרים מצידם הכחישו באופן גורף, וכוללני למדי, את כל הטענות. הם טענו כי הם אינם צד
27 להסכם השכירות, וכי הם כלל לא שכרו את ההאנגר ולא החזיקו בו. כמו כן, הם הכחישו כל
28 מעורבות שלהם בחבלה במתקני החשמל של התובעת. מעבר לכך, כללו כתבי ההגנה של השוכרים
29 (שהיו זהים) הכחשות כלליות של כל הנטען בתביעה. השוכרים חלקו אף הם על תחשיב התובעת,
30 וטענו להיקף שימוש נמוך בהרבה.
31
32

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

10. מטעם התובעת הגישו תצהירים מר דוד הרשקוביץ, רכז שב"ח (שימוש בלתי חוקי בחשמל) של מחוז דרום בתובעת; ומר יצחק איל גזלה חשמלאי מוסמך העובד בתחום השב"ח בתובעת אשר איתר בשטח את המעקף הבלתי חוקי שבאמצעותו נגנב החשמל.

המשכיר הגיש תצהיר מטעמו, וכן חוות-דעת מומחה של חשמלאי מוסמך מר יצחק קוסייב.

השוכרים הגישו תצהיר של הנתבע 2, וכן חוות דעת מומחה של מהנדס החשמל אבישי רש, שערך תחשיב משלו בנוגע לצריכת החשמל.

בנוסף בחוות הדעת של המהנדס אבישי רש נטען כי הכבל הפיראטי שבאמצעותו סופק חשמל להאגרה היה בחתך של 16 ממ"ר, שאינו יכול לשאת את הזרמים הנטענים על ידי התובעת. בתגובה, הגישה התובעת חוות-דעת של המהנדס צבי בש, תצהירים מטעם בודקי שב"ח בתובעת ה"ה צורי גביזון ואייל גזלה (תצהיר משלים) וכן ביקשה להציג את המעקף עצמו, וכל זאת בעיקר על מנת להוכיח כי חתך הכבל הינו 35 ממ"ר. בהמשך לכך הגישו הנתבעים 2-3 חו"ד משלימה של המומחה אבישי רש. בסופו של יום, לא הייתה נפקות רבה למחלוקת זו.

כל המצהירים והמומחים נחקרו, בהמשך הצדדים סיכמו את טענותיהם וכעת הגיעה עת ההכרעה.

דיון והכרעה

11. אלו הן השאלות הטעונות הכרעה:

א. האם הוכחה חבות השוכרים ביחס לשימוש הבלתי חוקי בחשמל (גניבת החשמל)?

ב. האם הוכחה חבות המשכיר ביחס לשימוש הבלתי חוקי בחשמל שביצעו השוכרים? בהקשר זה יש לבחון את השאלות הבאות:

(1) האם הוכחה מודעות המשכיר, ולו על דרך של "עצימת עיניים" לגניבת החשמל על-ידי השוכרים;

(2) מהו המקור המשפטי לחיוב המשכיר בגין עוולה שביצעו שוכריו?

ג. מהו היקף צריכת החשמל שלא שולם בגינה לתובעת?

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

12. טרם הדיון יש להקדים הערה לעניין נטל ההוכחה, ועצמת הראיות הנדרשות. תחילה יש לשים לב כי ביחס לטענות התובעת למעורבות הנתבעים בגניבת חשמל, מדובר בטענה לביצוע עבירה פלילית. התובעת עצמה הפנתה לסעיף 400 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) המורה כי "מי שבמזיד או במרמה נוטל או צורך חשמל או מים או גז, שאינו זכאי להם, או משתמש בהם... דינו מאסר שלוש שנים".

כידוע, המבחן הראייתי להוכחת טענה למעשה פלילי במסגרת משפט אזרחי, נותר מבחן מאזן הסתברויות, אולם יחד עם זאת, נדרשות ראיות רציניות אשר הולמות הוכחת טענה שיש בה כדי להטיל סטיגמה פלילית על הנתבע (ע"א 475/81 זיקרי נ' "כלל" חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מ(1) 589).

בד בבד יש לזכור, כי קיימים נתונים המצויים בידעיתו הייחודית של הצרכן, אשר אינם נחלת חברת החשמל. לכן, כאשר חברת החשמל מוכיחה שבוצע שימוש בלתי חוקי בעל זיקה לצרכן, לעיתים, כתלות בעצמת הזיקה, יהא די בכך כדי להעביר אל כתפי הנתבע את נטל הבאת הראיות, לספק הסבר לממצאים (ראו והשוו ע"א (ב"ש) 46099-05-15 אבו אלקעאן נ' חברת החשמל לישראל בע"מ (25.10.15)).

מבלי לגרוע מהאמור לעיל יש להבהיר, כי אין יסוד משפטי לטענות התובעת בדבר היפוך נטל ההוכחה, בהתבסס על אמות המידה של חברת החשמל ובכללן אמת מידה 10(ד) שלפיה "מצא ספק השירות החיוני כי בשל הנזק לציוד נותרה טובת הנאה כלשהי לצרכן, יראו את הצרכן כאחראי לנזק אלא אם כן הוכח אחרת".

אמות המידה הותקנו על ידי רשות החשמל מכוח סעיף 30(2) לחוק משק החשמל, תשנ"ו-1996. הסעיף מסמיך את הרשות לקבוע אמות מידה ל"רמה, לטיב ולאיכות השירות שנותן בעל רישיון ספק שירות חיוני". לרשות החשמל לא הוקנתה הסמכות לשנות את נטלי ההוכחה בהליך משפטי בפני בית משפט או ליצור חזקות משפטיות לרעת הצרכן, ומשכך אף אין בכוחן של אמות המידה שהתקינה לעשות כן.

בנסיבות מסוימות של שימוש בלתי חוקי כגון מעקף פיראטי של מונה החשמל עשויה לקום חזקה עובדתית הנלמדת מניסיון החיים ומהשכל הישר, שמי שהמעקף והכבלים הפיראטיים המחוברים אליו היו בתחום חזקתו, או הצרכן הרשום, הם האחראים לשימוש הבלתי חוקי. כינונה של חזקה זו הינו תלוי נסיבות העניין, ונפקותה הינה העברת נטל הבאת הראיות. אין מדובר בחזקה מן הדין המעבירה את נטל השכנוע (ראו והשוו למשל: תא"מ (ת"א) 20409-06-13 בן דוד נ' חברת החשמל לישראל בע"מ (30.5.16) בפסקה 11 לפסק הדין; ת"א (נצ') 1111/05 מקלנן נ' וונג וחברת החשמל

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

לישראל בע"מ (28.5.07) בפסקה 13 לפסק הדין; תא"מ (פ"ת) 65395-12-15 חברת החשמל לישראל
בע"מ נ' נחמה (5.9.19) בפסקאות 11-12 לפסק הדין).

על רקע זה, נפנה לדון בשאלות שבמחלוקת.

א. חבות השוכרים

13. טענת ההגנה של השוכרים הינה כי הם אמנם הודו והורשעו בקשירת קשר למעבדת הסמים, אולם לא בגניבת החשמל, וכי סעיף אישום זה אף הוסר מכתב האישום המתוקן.

14. ברם, בסעיף 5 לפרטי כתב האישום המתוקן (במ/5) נכתב כי **הנתבע 3, בסיוע הנתבע 2, צרך במזיד חשמל שאינו זכאי לו**. בפרוטוקול הדיון בהליך הפלילי ת"פ 17-01-17335 בעמ' 22 (אף הוא צורף בבמ/5) כל אחד מהשוכרים הודה בפרטי כתב האישום המתוקן. אמנם, הנתבע 2 הוסיף "אני מודה שסייעתי למעבדה, כמו שמתואר בעובדות" והנתבע 3 הוסיף כי "אני מודה שניקיתי את ההאנגר כמו שמתואר בעובדות". אולם, מדובר בתוספת בלבד להודיה המפורשת של כל אחד מהשוכרים: "אני מודה בעובדות כתב האישום המתוקן".

15. הודיה זו של השוכרים, התקבלה על ידי בית המשפט בהכרעת הדין והשוכרים הורשעו על פיה. מכאן, על פי סעיף 42א' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 הממצא האמור של הודיה בכתב האישום הינה קבילה כראיה לכאורה בהליך אזרחי. השוכרים לא הכחישו את הודייתם בכתב האישום, ולא ביקשו להביא ראיות לסתור. מכאן, הן מכוח הכרעת הדין, והן מכוח עצם ההצהרה בפני בית המשפט בהליך הפלילי בדבר ההודיה בפרטי כתב האישום המתוקן, המקימה השתק שיפוטי כלפי השוכרים, ניתן לקבוע גם בהליך זה כי הנתבע 3 צרך במזיד חשמל שאינו זכאי לו, והנתבע 2 סייע לו בכך (ראו בהקשר זה את דברי כב' השופט א' דראל ברע"א (י-ם) 32712-04-21 דלגו נ' חברת חשמל לישראל בע"מ (7.5.21) בפסקאות 27-28 לפסק הדין).

16. כמו כן, בתצהירים ובסיכומים השוכרים לא חלקו עוד על מעורבותם במעבדת הסמים בהאנגר (בניגוד לגרסה בכתב ההגנה). די בכך כדי לבסס ידיעה, ולמצער חשד ממשי שנמנעו מלבררו, כי החשמל למעבדה נצרך בדרך בלתי חוקית, וההפרדה שניסו השוכרים לעשות בין מעורבות בגידול הסמים במעבדה לבין היעדר מעורבות כביכול בגניבת החשמל ששימש להפעלת המעבדה, הינה מלאכותית ובלתי מסתברת בעליל.

17. משמעות הדברים הינה שהשוכרים אחראים כלפי חברת החשמל, מכוח העוולה של הפרת הוראה חקוקה שבסעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: פקודת הנזיקין). הנתבעים לא

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

הכנישו שבמקרה שבו מוכחת חבות ביחס לשימוש הבלתי חוקי בחשמל, מתקיימים יסודות העוולה של הפרת חובה חקוקה.

לכן אציין בתמצית בלבד, כי החובה החקוקה היא סעיף 400 לחוק העונשין האוסר על צריכת חשמל במזיד או במרמה על ידי אדם שלא זכאי לו, בשילוב סעיף 31 לחוק העונשין שעניינו סיוע לביצוע העבירה. הוראות אלו נועדו להגן על חברת החשמל ועל הציבור בכללותו מפני גניבת חשמל, והפרתן גרמה לחברת החשמל נזק שגובהו כגובה החשמל שנצרך מבלי לשלם עליו.

ניתן לטעון לקיומן של עוולות נוספות (תרמית וכן עוולה נוספת שלא נטענה - גזל). אולם משהוכחה עוולת הפרה חובה חקוקה, והנזק הוא אחד, ממילא אין צורך לדון בייתר העוולות.

ב. חבות המשכיר

18. סוגיית חבות המשכיר מורכבת כאמור משתי שאלות משנה. ראשית, האם הוכחה מודעות המשכיר לביצוע העוולה של גניבת החשמל על ידי השוכרים; שנית, ככל שהוכחה מודעות זו, מהו המקור המשפטי לחיובו כלפי חברת החשמל.

כפי שנראה להלן, התובעת הוכיחה את מודעות המשכיר, על דרך של "עצימת עיניים", לגניבת החשמל שביצעו השוכרים. כמו כן, קמה לו חבות כלפי חברת החשמל הן מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט (בהיותו הצרכן הרשום שהיה מחויב בתשלום כלפי חברת החשמל אלמלא המעקף הלא חוקי שביצעו השוכרים); והן מכוח דין הסיוע למעשה עוולה בהתאם לסעיף 12 לפקודת הנזיקין.

ב(1) מודעות המשכיר לביצוע העוולה, על דרך של "עצימת עיניים"

19. השאלה הראשונה שבמחלוקת ביחס לחבות המשכיר הינה האם ידע על השימוש הבלתי חוקי בחשמל שביצעו השוכרים בהאנגר המושכר.

20. תחילה יש להבהיר, כי בדין האזרחי, בדומה לדין הפלילי, מקום שבו נדרש יסוד נפשי של מודעות, אין הכרח להוכיח מודעות בפועל, וניתן להסתפק בהוכחה של "עצימת עיניים". קרי הוכחת חשד בדבר טיב ההתנהגות או קיום הנסיבות, שהנתבע נמנע לבררו.

בהתאם להלכה הפסוקה, כלל "עצימת העיניים" בדין הפלילי הקבוע כיום בסעיף 20(ג)(1) לחוק העונשין, חל מכוח קל וחומר גם במשפט האזרחי. עמדה על כך כב' השופטת (כתוארה אז) א' חיות בע"א 7510/15 ברנדיס נ' בבילון בע"מ (15.3.17) בפסקה 18 לפסק הדין, בציננה:

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

"כידוע, בדין הפלילי שקולה עצימת העיניים לידיעה של ממש. כך קובע סעיף 20(ג)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977... כי 'רואים אדם שחשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות כמי שהיה מודע להם, אם נמנע מלבררם'. כלל זה אומץ גם בדין האזרחי, תוך הפנייה להוראות סעיף 20(ג)(1) לחוק העונשין והדברים הם בבחינת קל וחומר".

בע"א 7785/99 ארוד נ' פאריינט, פ"ד נה(3) 85, 94-95 (2001) עמד כב' השופט י' אנגלרד על מהותה של "עצימת עיניים" בדין האזרחי כדלקמן:

"מבחינה רעיונית, 'עצימת עיניים' מצויה בין ידיעה בפועל לבין אי ידיעה רשלנית. כלומר, שאדם עצם את עיניו מלראות או אטם את אוזניו מלשמוע, הוא נחשב כידוע את אשר לא חפץ לדעת בשל חששו לדעת... אין הדבר כך, שעה שאדם לא ידע דבר ולא חשש מלדעת, אך היה יכול לדעת את הדבר לו נהג כאדם סביר. ... עם זאת הגבול בין הדרגה הנמוכה של 'עצימת עיניים' לבין הדרגה העליונה של אי-ידיעה רשלנית הוא דק מאוד, ואין פלא כי במקרי גבול עשויים להיווצר חילוקי-הדעות בדבר סיווגה של התנהגות ספציפית של אדם. ... הקושי בתיחום בין שני המצבים נעוץ גם בכך שלרוב יש להסיק את קיומה של 'עצימת העיניים' מן הנסיבות החיצוניות, היינו, בין היתר, מסבירותה של ההתנהגות".

מהאמור עולה כי על מנת לבסס עצימת עיניים, אין די בחשד סתם ולא בחשד אשר היה מתעורר בליבו של האדם הסביר. יש צורך בכינון חשד ממשי וסובייקטיבי בליבו של הנתבע (וראו והשוו: ע"פ 5938/00 אזולאי נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(3) 873, 896-897 [2001]).

על רקע דברים אלה נפנה לבחון את סוגיית הידיעה או עצימת העיניים של המשכיר, ביחס לגניבת החשמל שבוצעה על ידי השוכרים שבה נצרך חשמל בהאגור המושכר תוך מעקף המונה ומבלי לשלם בגינו.

21. כאמור, לאחר שבחנתי את מכלול הראיות ואת טענות הצדדים מצאתי שהתובעת עמדה ברף הנדרש במשפט אזרחי להוכיח ידיעה של המשכיר, למצער על דרך של "עצימת עיניים" ביחס לגניבת החשמל שבוצעה בחצריו על ידי השוכרים, ולעוולה הגלומה בכך של הפרת חובה חקוקה.

הראיה המרכזית הינה אישורו של המשכיר בחקירה הנגדית כי הוא ידע בזמן אמת על כך שהשוכרים ביצעו חפירה באורך של כ- 80 מ' בשטחו לצורך הטמנת כבל חשמל. המשכיר אמר בחקירה הנגדית כי שאל את השוכרים על החפירה, והוסבר לו שהדבר נעשה לשם התקנת שעון

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

חשמל כדי לדעת כמה חשמל הם צורכים. ברם, מדובר בגרסה כבושה וחדשה, שאינה נתמכת בכל ראייה (אין כל ראייה לקיומו של שעון חשמל נוסף) היא סותרת את גרסת המשכיר בתצהיר שלפיה התשלום בגין החשמל בהאנגר בוצע לפי הערכה, ובנוסף היא גם נעדרת היגיון פנימי (מדוע שמי שגונב חשמל יתקין שעון חשמל לבדיקת הצריכה?).

אפרט.

בתצהירו ציין המשכיר כי עד לפשיטת המשטרה ביום 29.12.16, הוא לא ידע על ביצוע גניבת החשמל (ולא על גידול הסמים) ואף לא חשד בכך. לדבריו הוא היה משוכנע שהשוכרים משתמשים במחסן למטרה הייחודית שלה התחייבו בחוזה השכירות, קרי אחסנת ציוד (בגדים) ומשרד.

המשכיר הסביר בתצהירו, כי במשך שנים רבות היה חיבור חשמל להאנגר, שהגיע דרך כבל שהניח המשכיר, שחיבר בין בית המגורים שלו לבין ההאנגר. אספקת חשמל זו נועדה לשימוש הרגיל שאליו יועד המחסן – אחסנת ציוד ומשרד. צריכת החשמל להאנגר, נמדדה דרך מונה החשמל שבתוך הפילר, שמדד את צריכת החשמל בבית המגורים ובהאנגר המחובר אליו חשמלית, יחדיו (סעיפים 18 ו-20 לתצהיר המשכיר).

לדברי המשכיר (בסעיפים 23-25 לתצהירו) מאחר שצריכת החשמל להאנגר נמדדה במשותף עם צריכת החשמל לבית המגורים, ומאחר שלפי הסכם השכירות השוכרים אמורים לשלם בגין החשמל הנצרך על ידם, אזי "בנוסף לדמי השכירות שילמו לי השוכרים גם סכום שלטענתם היה עבור צריכת החשמל במחסן, סכום שעל פי הערכתם של השוכרים – וגם על פי הערכתי – שיקף את צריכת החשמל המתאימה למטרה הייחודית שקבועה בחוזה השכירות – אחסנת סחורה + משרד".

בחקירתו הנגדית אישר המשכיר שידע על חפירת תעלה של עשרות מטרים מהפילר ועד הקיר החיצוני של מבנה ההאנגר, הקשור לצריכת החשמל של השוכרים. לדבריו, הוא שאל את השוכרים ונמסר לו כי הדבר נעשה לצורך התקנת שעון חשמל נפרד, כדי לדעת כמה חשמל הם צורכים (עמ' 40 ש' 22-33):

"ש. נח[פ]רה תעלה באורך של כ- 80 מ' מהפילר ועד הקיר החיצוני של מבנה ההאנגר

ושם [ל]מעשה נטמן הכבל הפיראטי שבאמצעותו צרכו חשמל, זה היה בחצר שלך, עובר

דרך הבית שלך. אינך יודע ... על זה כלום?

ת. אני י[ו]דע ששאלתי בזמנו. ראיתי שהיתה איזה חפירה והם אמרו לי ששמו שעון

איפה הקופסא שלי כדי לדעת כמה חשמל הם משתמשים.

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 [...] 2

3 ש. בזמן אמת רצית לדעת למה חופרים תעלה בחצר. אמרו זה בסדר

4 ת. הם אמרו [לי] שזה לחבר שעון חשמל נפרד. הם לא אמרו זה בסדר

5 המשכיר אישר בנוסף, כי ראה את כיסוי הבטון שבוצע בשטחו (אשר כפי שהתברר בדיעבד על ידי
6 חברת החשמל, חיפה על המעקף הבלתי חוקי) ונאמר לו שזה על מנת לכסות את הכבל (עמ' 42, ש'
8-9 :

7 "כאשר ראיתי את הבטון אז שאלתי למחרת למה זה. הם אמרו שזה בשביל לכסות את

8 הכבל שהם עשו של השעות".

9 עוד טען המשכיר בחקירתו הנגדית, כי השוכרים אכן התקינו שעון חשמל נפרד, וזאת על קיר ביתו
10 בצמוד ללוח החשמל שלו. לדבריו לאחר התקנת השעון, בסביבות חודשים יולי-אוגוסט 2016, הם
11 החלו לשלם לו על החשמל לפי קריאה מהשעון החדש, והעלות הייתה כ- 1,000 ₪ לחודש. המשכיר
12 לא ידע לומר היכן שעון החשמל שהותקן, והעלה השערה שחברת החשמל, או החשמלאי שהזמין
13 לניתוק החשמל להאנגר, לקחו את השעון (עמ' 41 ש' 31-5) :

14 "ש. הם התקינו שעון?

15 ת. כן.

16 ש. איפה הוא?

17 ת. לקחו אולי חברת חשמל או החשמלאי שניתק את זה. החשמלאי שהזמנתי.

18 ש. כאשר חלקתם איתם את חשבונות החשמל עשי[תם] זאת לפי שעון

19 ת. כן.

20 ש. האם תוכל הראות [לי] בתצהירך איפה כתוב שהתחשבתם אתה והשוכרים לפי

21 קריאה של מונה פרטי שהותקן

22 ת. בחוזה כתוב. לא ידעתי אם זה רלוונטי או לא, גם במשטרה בעדות שלי, [ש]אלו אותי.

23 [...]

24 ש. איפה ישב השע[ו]ן הפרטי פיזית.

25 ת. בתוך קופסא של הברקרים. צמוד לקיר של הבית שלי.

26 ש. על לוח החשמל הפרטי שלך.

27 ת. כן.

28 ש. שום דבר לא הפריע לך לקרוא בדיוק כמה חשמל הם צרכו

29 ת. קראתי זה היה 1,000 [ו]משהו ₪

30 ש. אתה מדבר על כך בסעיף 25 ששילמו לפי הערכה.

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17652-08-17 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

ת. כי עשו את החשמל רק בחודשים 7-8 ולפני כן היתה הערכה.

ש. אני לא מצא[ת]י אזכור על מונה פרטי.

ת. אני לא זוכר אם זה כתוב או לא, אבל זה מה שהיה".

כפי שניתן להיווכח, המשכיר אישר פוזיטיבית שידע על חפירת התעלה לצורך חשמלי של ההאנגר, ובהמשך על כיסוי הבטון שנעשה בסמוך לפילר, ואף ששאל על כך את השוכרים. הוא העלה הסבר שלפיו נמסר לו שהתעלה נחפרה לצורך התקנת שעון חשמל למדידת הצריכה להאנגר, כי כיסוי הבטון קשור לכך, וכי השעון האמור אכן הותקן, על לוח החשמל שלו בצמוד לביתו. ברם, לא ניתן לקבל את ההסבר "התמים" שסיפק המשכיר.

ראשית, מדובר בגרסה כבושה. המשכיר לא ציין בתצהירו ולא בכל מקום אחר טרם החקירה הנגדית, על ידיעתו על חפירת התעלה ועל כיסוי הבטון ועל ההסבר שנמסר לו בזמן אמת. שנית, אין כל ראיה לקיומו של שעון חשמל נפרד. החשמלאי שהזמין המשכיר (מר קוסייב) לא הזכיר עניין זה כלל. אין כל אינדיקציה במסמכי חברת החשמל לקיומו של שעון נפרד, ונציגי חברת החשמל לא נחקרו על כך כלל בחקירתם הנגדית על ידי מי מבאי-כוח הנתבעים. שלישית, בתצהיר נכתב בפירוש כי צריכת החשמל בהאנגר נמדדה על פי הערכה, ולא הוזכרה מדידה לפי שעון. רביעית, אין היגיון בכך ששוכרים שגונבים חשמל מחברת החשמל באמצעות מעקף פיראטי, יתקינו שעון חשמל כדי לבדוק את שיעור הצריכה שלהם. ב"כ הנתבע 1 אף לא חקר על כך את הנתבע 3 בחקירתו הנגדית. כמו כן, התעלה חיברה בין הפילר לבין ההאנגר, ולכן ממילא לא ייתכן קשר בינה לבין שעון חשמל שהותקן כביכול על קיר ביתו של המשכיר.

המסקנה המסתברת מהאמור לעיל, הינה כי ההסבר שסיפק המשכיר לראשונה בחקירתו הנגדית, ביחס לחפירת התעלה המחברת בין הפילר של חברת החשמל לבין ההאנגר (הסבר אשר אמור להניח את הדעת לכך שהוא לא ידע ולא חשד שמתבצעת גניבת חשמל) אינו מהימן. **מכאן ניתן לומר בדרגת הסתברות מספקת במשפט אזרחי, כי המשכיר, שידע שמבוצעת פעולה ביחס לצריכת החשמל בהאנגר המשלבת חפירה של תעלה של עשרות מטרים המחברת בין פילר החשמל לבין ההאנגר וכיסוי בטון בסמוך לפילר, לכל הפחות חשד באופן ממשי וסובייקטיבי, ובדרגת חשד גבוהה, שמתבצעת גניבת חשמל להאנגר שאותו השכיר, והוא נמנע במכוון מלברר את טיב החשד. בכך, הוכיחה חברת החשמל במידת הוודאות הנדרשת שהמשכיר לכל הפחות עצם את עיניו ביחס לגניבת החשמל שבוצע בהאנגר שהשכיר, ואשר הוא הצרכן הרשום ביחס לצריכת החשמל בו.**

22. קיימות ראיות נוספות המחזקות את המסקנה האמורה בדבר הוכחת עצימת עיניים מצד המשכיר. כך למשל, המשכיר נמנע מלהעיד עדים רלבנטיים נוספים המצויים בשליטתו – אשתו וילדיו הבגירים אשר גרו עמו בבית המגורים במועדים הרלוונטיים. עדותם הייתה חשובה לשם

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 ביורר הטענה בדבר קינונו של חשד, לכל הפחות, אצל המשכיר ביחס לגניבת החשמל המתבצעת
2 בהאגור. כמו כן, המשכיר אישר שידע כי השוכרים מבצעים שינויים פנימיים במושכר במסגרת
3 השיפוץ, אולם טען שהוא לא ידע מה נעשה ואף לא ביקש תכניות שיפוץ. אין זה מאוד סביר שמשכיר
4 יהיה כה מנותק מפעולות משמעותיות של שוכרים במושכר שלו, בוודאי כאשר מדובר במושכר קרוב
5 מאוד לביתו (מרחק של כ- 100 מ') ושהוא ממשיך להשתמש בחלקיו האחרים (הושכר כ 1/3 בלבד
6 מההאגור, והמשכיר המשיך לעשות שימוש בחלקיו האחרים – עמ' 38 ש' 15-23). בנוסף, מדובר
7 באלפי שתילים שהמים לגידולם נצרכו גם לפי עדות הנתבע 3, מהברז שבחצרו של המשכיר. פשיטא
8 שמחסן המשמש לאחסנת בגדים אינו אמור לצרוך כמות ניכרת של מים. קשה להניח שהמשכיר לא
9 ידע מצריכת המים החריגה.

10
11 כל השיקולים האמורים הינם רק מחזקים את מסקנתי בדבר עצימת עיניים מצד המשכיר ביחס
12 לגניבת החשמל שבוצעה על ידי השוכרים, והדברים נאמרים למעלה מן הצורך בלבד, שכן אישור
13 המשכיר על חפירת התעלה לצורך החשמלי בשילוב הפרכת ההסבר שסיפק לעניין זה, מספקים
14 לצורך המסקנה שאלה הגעתי.

ב(2) המקורות המשפטיים לחיוב המשכיר כלפי חברת החשמל

15
16
17
18 23. בהיבט המשפטי, קיימים שני מקורות עיקריים לחיוב ישיר של המשכיר כלפי חברת החשמל,
19 לנוכח מודעותו על דרך של "עצימת עיניים" לביצוע העוולה על ידי השוכרים. ראשית, חבות מכוח
20 דיני עשיית עושר ולא במשפט. שנית, חבות מכוח סיוע לביצוע עוולה לפי סעיף 12 לפקודת הנזיקין.

חבות מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט

21
22 24. מקור חיוב ראשון של המשכיר כלפי חברת החשמל הינו סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט,
23 תשל"ט-1979, המורה כי:

24
25 (א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן – הזוכה)
26 שבאו לו מאדם אחר (להלן – המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה
27 בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה – לשלם לו את שווייה;

28
29 (ב) אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או בדרך אחרת.

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17652-08-17 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 25. המשכיר הוא הצרכן הרשום בנכס, והוא הקשור עמה בחוזה לאספקת חשמל לחצרים תמורת
2 תשלום. המעקף הפיראטי שהתקינו השוכרים בנכס, גרם לכך שבחלק החצרים שהושכר לשוכרים,
3 נצרך חשמל שלא עבר דרך מונה החשמל, ולא שולמה בעדו תמורה לחברת החשמל.

4 אלמלא המעקף, היה החשמל נרשם במונה החשמל של החצרים, והמשכיר היה מחויב בתשלום
5 בגינו, באמצעות חשבונות החשמל שהתובעת הנפיקה לו.

6

7 אכן, בהתאם להסכם השכירות של המשכיר מול השוכרים, ולדרך הפעולה שהונהגה ביניהם,
8 השוכרים היו אמורים לשלם למשכיר בגין צריכת החשמל למושכר. ברם, חיוב זה מצוי במישור
9 היחסים שבין המשכיר לשוכרים. כלפי חברת החשמל לעומת כן, המשכיר נותר צד ישיר לחוזה
10 צריכת החשמל. הוא לא ביקש שיותקן מונה נפרד למושכר, ולא ביקש שהשוכרים יירשמו כצרכנים.
11 כך למשל, אילו היו השוכרים נקלעים להליכי פשיטת רגל, היה הדבר מעמיד קושי בפני המשכיר
12 בלבד, שלא היה מצליח לקבל החזר בגין התשלומים מהשוכרים. קושי זה לא היה פוגע בחיוב החוזה
13 הישיר של המשכיר כלפי חברת החשמל, לשלם בגין החשמל הנצרך בחצרו.

14

15 הפועל היוצא הוא, שכתוצאה מהשימוש הבלתי חוקי בחשמל שביצעו השוכרים, צמחה למשכיר
16 טובת הנאה בכך שחברת החשמל לא כללה את החשמל שנצרך שלא כדין בחשבונות החשמל של
17 המשכיר, ולא חייבה אותו בגין צריכה זו. מכאן קמה למשכיר החובה להשיב לחברת החשמל את
18 שווי טובת ההנאה שהפיק.

19 26. ייתכן שאילו היה המשכיר תם-לב, ללא מודעות ביחס לגניבת החשמל המבוצעת על ידי
20 השוכרים, ניתן היה לשקול להפעיל את סעיף 2 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, המאפשר לפטור את
21 הזוכה מחובת ההשבה, כולה או מקצתה, בנסיבות שבהן נמצא כי ההשבה בלתי צודקת. אולם,
22 בהינתן הוכחתה של מודעות לביצוע העוולה, ולו על דרך של "עצימת עיניים", אין מקום להפעלת
23 הפטור מטעמי הצדק.

24 כמובן, למשכיר קיימת זכות חזרה לשוכרים, לדרוש מהם להשיב לו את הסכומים שהתחייב בהם
25 כלפי חברת החשמל. אולם זכות זו אינה מפקיעה את חיובו הנפרד והעצמאי (לפי בחירתו שלו, בכך
26 שלא ביקש שהשוכרים יירשמו כצרכנים) כלפי חברת החשמל, ובהתאם גם לא את התעשרותו שלא
27 כדין מכך שצריכת החשמל בחצרים שהושכר לשוכרים לא נרשמה במונה החשמל שלו, ולא נכללה
28 בחשבונות החשמל הרשומים על שמו ושאותם הוא עצמו חייב לשלם כלפי חברת החשמל.

29

30 **חבות מכוח דין הסיוע לביצוע עוולה**

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

27. מקור חיוב שני לחיוב ישיר של המשכיר כלפי חברת החשמל בגין גניבת החשמל שביצעו השוכרים, הינו סעיף 12 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: פקודת הנזיקין). סעיף זה מרחיב את מעגל האחראים בגין עוולה בין הייתר גם לאדם המסייע לביצועה. בהתאם ללשון הסעיף: **"המשתף עצמו, מסייע... למעשה או למחדל, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו... מרשה או מאשר אותם, יהא חב עליהם"**.

כפי שראינו לעיל, השימוש הבלתי חוקי בחשמל שבוצע על ידי השוכרים, מגבש ביחס אליהם עוולה של הפרת חובת חקוקה על פי הוראות סעיף 63 לפקודת הנזיקין. ההוראה החוקית שהפרו הינה סעיף 400 לחוק העונשין האוסר על צריכת חשמל במזיד או במרמה על ידי אדם שלא זכאי לו. המשכיר עצמו לא צרך את החשמל, והוא אינו מבצע עיקרי של העבירה. יחד עם זאת, סעיף 12 לפקודת הנזיקין מאפשר לחייבו, כמי שסייע לעוולת הפרת ההוראה החוקית.

28. בע"א 3024/10 וינר נ' מויאל (2.4.2013) עמדה כב' השופטת (כתוארה אז) א' חיות, על עיקריו של סעיף 12 לפקודת הנזיקין, כדלקמן:

"סעיף 12 לפקודת הנזיקין מצוי בפרק ההוראות הכלליות של הפקודה, הוא פרק ב', שכותרתו 'זכויות וחבויות בנזיקין'. בהשאלה מן הדין הפלילי ניתן לומר כי סעיף 12 לפקודה עוסק בסוג של 'שותפים לדבר עוולה' והוא מבקש להרחיב את מעגל החייבים באחריות נזיקית גם אל עבר מי ששיתף עצמו במידה כזו או אחרת במעשה העוולה שאותה ביצע המעוול העיקרי.
[...]

הוראה זו משקפת עקרון כללי שאומץ בדין הנזיקין הישראלי ולפיו מי ששיתף עצמו במעשה או מחדל עוולתיים שנעשו או עומדים להיעשות על-ידי זולתו, באחת הדרכים המפורטות בסעיף, יישא אף הוא באחריות נזיקית לאותם מעשים [...].

בהינתן תחום התפרשותה האפשרי של הוראת סעיף 12, יפה לכאן ואולי ביתר שאת 'הערת האזהרה' אותה הזכרנו בקשר עם היקף תחולתה של עוולת הרשלנות כעוולת מסגרת [...]. ואכן, לאורך השנים, לא נעשה שימוש תכוף מדי בהוראה זו להטלת אחריות בנזיקין ובאותם המקרים שבהם נדרש בית המשפט לפרשה ניתן לה בדרך כלל פירוש מצמצם ואף הודגש כי הטלת אחריות בנזיקין מכוח הוראת סעיף 12 צריך שתיעשה באופן זהיר ומבוקר [...] על מנת שלא נמצא עוקפים או משבשים הסדרים אחרים של המשפט הפרטי בדרך של התערבות בלתי ראויה בהם [...].

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 כמו כן יש לזכור כי הטלת אחריות בנזיקין מכוח הוראת סעיף 12 לפקודה מותנית בכך
2 שתרומתו או השתתפותו של הנתבע במעשים הייתה לביצוע עוולה, ואין די בביצוע
3 בלתי נאות של מעשה מותר [...].

4
5 חלופות הפעולה השונות שמונה סעיף 12 (המשתף עצמו, המסייע, המייעץ, המפתה,
6 המצווה, המרשה והמאשר) נבדלות זו מזו במידת התרומה ובמידת ההשתתפות שלהן
7 במעשה העוולה שביצע המעוול העיקרי, וכן הן נבדלות זו מזו ככל שהדבר נוגע
8 לנקודת הזמן שבה הן מתרחשות.

9 [...]

10 מן ההבדל הקיים בין החלופות השונות המפורטות בסעיף 12 לפקודת הנזיקין נגזרים
11 מטבע הדברים גם הבדלים באשר ליסודות העובדתיים והמשפטיים הנדרשים על
12 מנת לבסס אחריות נזיקית מכוח סעיף זה בכל אחת מאותן החלופות. הפסיקה
13 התייחסה ליסודות אלה במקרים השונים שבאו בפניה וכך נקבע, למשל, כי קיומו
14 של יסוד נפשי מסוג מודעות למעשה העוולה הוא תנאי הכרחי להטלת אחריות מכוח
15 סעיף 12 לפקודה [...] ובלשון בית המשפט בעניין רינת [ע"א 6871/99 רינת נ' רום
16 (21.4.02)]: 'אדם המשתף עצמו בהרפתקה, אשר הביאה בסופו של דבר לנזק, יחוב
17 כשותף למעשה הנזיקין, אם בהצטרפו למבצע המעשה, ידע לקראת מה הוא הולך'
18 [...].

19
20 אשר לרכיב הקשר הסיבתי עלתה בפסיקה השאלה האם יש צורך להוכיח קשר בין
21 הפעולות שביצע הגורם המעורב לבין העוולה שבוצעה לבסוף על-ידי המבצע הראשי.
22 בעניין רינת, נפסק לעניין זה כי קיומו של רכיב זה נדרש, ככלל, לצורך הטלת אחריות
23 על-פי סעיף 12 לפקודה. אולם, כבר בעניין רינת, סייג בית המשפט את קביעתו זו
24 ככל שהדבר נוגע למי ששיתפו עצמם בדיעבד במעשה או במחדל העוולתי או אישרו
25 אותם בדיעבד [...].

26
27 סייג זה לגבי הצורך בקיומו של קשר סיבתי, נתחדד והורחב בפסק הדין שניתן בעניין
28 בית שוקן [ע"א 5977/07 האוניברסיטה העברית בירושלים נ' בית שוקן להוצאת
29 ספרים בע"מ, פ"ד סד(3) 740 (2011)] שם נקבע כי:

30
31 'אין הכרח שיתקיים קשר סיבתי (במובנו הצר) בין פעולתו לבין ביצוע העוולה, במובן
32 של 'תנאי בלעדיו אין' [...] בענייננו, אין אפוא דרישה כי פעולתו של גורם-הביניים
33 היוותה תנאי הכרחי לביצוע ההפרה, אלא די בכך שהיה לו חלק אינטגרלי ומשמעותי
34 בשרשרת האירועים שהובילה אליה' [...].

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17652-08-17 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 הנה כי כן, הרחבת מעגל האחראים בגין עוולה נזיקית צריך להיעשות בזהירות מרובה על מנת שלא
2 לשבש את ההסדרים הקבועים בדין האזרחי. בכלל זאת, יש לדרוש מספר תנאים מצטברים: ביצועה
3 של עוולה על ידי המבצע העיקרי; יסוד נפשי של מודעות של גורם הביניים הנתבע למעשה העוולה
4 של המבצע העיקרי; ביצוע של אחת מחלופות הפעולה המפורטות בסעיף על ידי גורם הביניים
5 (חלופת הסיוע היא הרלוונטית ביותר לענייננו); וכן כי לפעולת גורם הביניים יהא חלק אינטגרלי
6 ומשמעותי בשרשרת האירועים שהובילה אליה (לפירוט נוסף ראו דברי המשנה לנשיאה א' ריבלין
7 בע"א 5977/07 האוניברסיטה העברית בירושלים נ' בית שוקן להוצאת ספרים בע"מ, פ"ד סד(3)
8 740, 769-763 (2011) (להלן: עניין "האוניברסיטה העברית")).

9
10 29. דרישת ביצועה של עוולה על ידי המבצע העיקרי (השוכרים) – מתקיימת. כאמור לעיל, הוכח
11 שהשוכרים ביצעו עוולה של הפרת חובה חקוקה בכך שגנבו חשמל מחברת החשמל.

12
13 הדרישה הנוספת הינה יסוד נפשי של מודעות של גורם הביניים למעשה העוולה של המבצע העיקרי.
14 אף דרישה זו הוכחה על ידי התובעת. כמפורט לעיל, הוכח שהמשכיר היה מודע על דרך של "עצימת
15 עיניים" למעשה גניבת החשמל של השוכרים.

16
17 יש לחדד, כי הפסיקה הכירה בכך ש"עצימת עיניים" הוכרה כתחליף שקול לדרישת המודעות גם
18 בהקשר של סעיף 12 לפקודת הנזיקין (ע"א (מחוזי ת"א) 10828-09-19 אמיר נ' דוידוביץ (26.1.21)
19 בפסקה 19 לפסק הדין). כלומר, לצורך חיוב בסיוע לביצוע עוולה, אין הכרח להוכיח מודעות בפועל
20 של המסייע למעשה העוולה של המבצע העיקרי, וניתן גם כאן להסתפק ב"עצימת עיניים" ביחס
21 לנסיבה זו.

22
23 אכן, אם בדין הפלילי ניתן להסתפק ב"עצימת עיניים" בהרשעה בסיוע לעבירה, אף אם העונש הוא
24 מחצית העונש שנקבע בחיקוק למבצע העיקרי, קל וחומר שבדין האזרחי מוצדק לעשות כן (ראו
25 והשוו: ע"פ 11131/02 יוסופוב נ' מדינת ישראל (15.3.04) (להלן: עניין "יוסופוב"). כמו כן, בהינתן
26 שהעוולה העיקרית הינה הפרת איסור עונשי על גניבת חשמל, אין עילה לדרישת יסוד נפשי מחמיר
27 יותר מעצימת עיניים ביחס לסיוע לעוולה זו. משכירי נכסים, כגון המשכיר במקרה דנא, כוללים
28 בדרך שגרה בחוזי השכירות הוראות האוסרות על השוכרים לבצע שינויים כלשהם במושכר, כולל
29 שינויים במערכות החשמל, ללא הסכמתם. לכן לא צפויה כל פגיעה בחיי המסחר או פגיעה
30 משמעותית אחרת על חירויות המשכיר, בהטלת חיוב על משכיר להימנע מלעצום את עיניו לנוכח
31 חשדות לביצוע גניבת חשמל במושכר על ידי שוכריו, ולבצע פעולות פשוטות בדרך כלל כגון דיווח
32 למשטרה או סירוב להמשך ביצוען של פעולות המנוגדות להסכם השכירות (ראו והשוו: ע"פ
33 7704/13 מרגולין נ' מדינת ישראל (8.12.15)).

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 יוער, כי בעניין האוניברסיטה העברית, בעמ' 766 ציין כב' המשנה לנשיאה ריבלין, כי לא ניתן
2 להסתפק לצורך סעיף 12 לפקודת הנזיקין (בהקשר של הפרת זכות יוצרים) ב"ידיעה
3 קונסטרוקטיבית" אלא נדרשת ידיעה בפועל. חשוב להבהיר (בעיקר לנוכח חוסר דיוק מסוים
4 בסיכומי הצדדים ביחס למושג "ידיעה קונסטרוקטיבית") כי בדברים אלה כב' המשנה לנשיאה לא
5 שלל את האפשרות להרחיב את מושג הידיעה בפועל כך שיכלול גם ידיעה על דרך של "עצימת
6 עיניים". כוונתו הייתה לשלול אך ורק הרחבה של סעיף 12 לפקודה למקרים של ידיעה בכוח בלבד,
7 קרי למקרים של אי-ידיעה שהיא פרי רשלנות של הנתבע. כך הבהיר המשנה לנשיאה בסוף דבריו
8 (בעמ' 766) בצינו **"בקצרה, אין להסתפק בידיעה-בכוח בנוגע לביצוע ההפרה"**. כן אפנה בהקשר
9 זה לדבריו היפים של הנשיא אגרנט בד"נ 8/68 **המטפרסט נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד כב(2)
10 536, 545 (1968) המבהירים היטב את הבדל המושגים בין "ידיעה קונסטרוקטיבית" לבין "עצימת
11 עיניים" כדלקמן:

12
13 **"יש להבחין היטב בין המושג 'עצימת העיניים' לבין זה של 'ידיעה קונסטרוקטיבית'.**
14 **המושג הראשון פירושו, כי הנאשם חשד בנוכחותה של העובדה הנדונה אך נמנע**
15 **מלחקור בדבר, הואיל ו'לא רצה לדעת', פן תאשר העובדה ואזי לא יוכל להכחיש, לאחר**
16 **מעשה, שידע עליה. בנסיבות כאלה – והן מעידות על מצב נפשי, שיש בו גוון של חוסר**
17 **תום-לב – 'אפשר כמעט לומר, כי הנאשם באמת ידע' [...]. לעומת זאת, המושג 'ידיעה**
18 **קונסטרוקטיבית' פירושו, שאדם פלוני היה חייב לדעת, בשעת מעשה, על העובדה**
19 **הרלוונטית, שלא היתה ידועה לו, באשר היו בידי אמצעי החקירה הדרושים, אלא**
20 **שנמנע מלנצלם, לא מפני 'שלא רצה לדעת', כי אם מתוך רשלנות גרידא. מושג זה**
21 **מקורו בתורת הרשלנות האזרחית, המייחסת לאדם, שהיה נתון בתנאים האמורים,**
22 **'ידיעה קונסטרוקטיבית'."**

23
24 30. הדרישה השלישית לצורך הטלת חבות מכוח סעיף 12 לפקודת הנזיקין, הינה קיום אחת
25 מחלופות הביצוע המפורטות בסעיף. החלופה הרלוונטית לענייננו, הינה חלופת המסייע לביצוע
26 העוולה (אפשרות זו מכילה במקרה שלפנינו גם את חלופת מתן ההרשאה לביצוע העוולה). בחינת
27 התקיימות הסיוע צריכה להיעשות לאור הדרישה הרביעית והאחרונה, שלפיה התרומה של גורם
28 הביניים לביצוע העוולה על ידי המבצע העיקרי תהא תרומה משמעותית וניכרת.

29
30 בעניין האוניברסיטה העברית ציין כב' המשנה לנשיאה ריבלין מבחני עזר בסוגיה זו, כאשר
31 הרלוונטי עבורנו הינו **"יכולת השליטה, הבקרה והפיקוח האפקטיביים הקיימים למפר-התורם,**
32 **כאשר בתוך כך, ניתן לתת משקל – בין היתר – לשאלה אם יכל המפר-התורם למנוע את קיומה**
33 **של ההפרה תוך נקיטת אמצעים סבירים"** (שם, בעמ' 768. ההדגשות במקור). שיקול זה, כפי
34 שהבהיר המשנה לנשיאה, מבטא את התפיסה שלפיה יש הצדקה להטלת האחריות על "המונע

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

הזול". בד בבד, הוא מבטא תפיסה של צדק ושל הוגנות ביחסים בין פרטים, העשויה להקים חובה לפעול לטובת מניעת נזק לאדם אחר, למי שיש לו זיקה מהותית למקור העוולה, ואפשרות למנעה באמצעים פשוטים וסבירים.

31. בפקודת הנזיקין אין הגדרה של "מסייע". עם זאת, לנוכח הקירבה העניינית כאשר מדובר בעוולה של הפרת הוראה חוקית הקבועה בחוק העונשין כבעניינו, ניתן להיעזר בהגדרה הקבועה בסעיף 31 לחוק העונשין שלפיה מסייע הוא "מי אשר, לפני עשיית העבירה, או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה".

ניתן להקיש לעניין זה גם מיסודות עבירת הסיוע כפי שנקבעו בפסיקה. בעניין יוסופוב (בפסקה 8 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) ריבלין) הוטעם לעניין זה כך:

"המסייע לעבור עבירה הוא צלע משנית ועקיפה בביצוע העבירה. בשעה שאחר מבצע את העבירה, עושה המסייע כדי לאפשר את ביצועה של העבירה העיקרית, להקל אותו, לאבטחו או לתרום לו בדרך אחרת [...]. יסודותיה של עבירת הסיוע הוגדרו לאחרונה בפסק-הדין המנחה שניתן בע"פ 320/99 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 22 [2001]. במסגרת היסוד העובדתי שבהגדרת העבירה נדרשת [...] התנהגות מסייעת, לאמור התנהגות אשר יש בה כדי ליצור את התנאים לביצוע העבירה על-ידי המבצע העיקרי באחת הדרכים המנויות בסעיף 31 לחוק העונשין. ודוק, אין החוק דורש כי אלמלא הסיוע לא הייתה מתגבשת העבירה העיקרית. הדרישה היא, כך נפסק, אך להתנהגות הנושאת את הפוטנציאל לסייע בביצוע העבירה, כלומר התנהגות המסוגלת לסייע בביצוע [...]."

היסוד הנפשי הנדרש במסגרת עבירת הסיוע הוא מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת ולכך שהמבצע העיקרי מבצע, או עומד לבצע, עבירה וכן עמידתה של המטרה לסייע לנגד עיני המסייע.

המודעות – הן לטיב ההתנהגות המסייעת והן לנסיבה של ביצוע העבירה העיקרית – יכול שתהיה מוחלפת בחשד באשר לטיבה המסייע של ההתנהגות ובמודעות לאפשרות התקיימות הנסיבה של ביצוע העבירה על-ידי העבריין העיקרי, בהתאם להוראת סעיף 20(ג)(1) לחוק העונשין ('עצימת עיניים'). בנוסף, לפי 'הילכת הצפיות', יסוד המטרה לסייע מתקיים אף הוא מקום שבו אין תכליתו של המסייע לסייע לעבריין העיקרי,

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 **ואולם הוא מודע לכך שהתנהגותו עשויה, בהסתברות של קרוב לוודאי, להרים תרומה**
2 **לביצוע העבירה על-ידי המבצע העיקרי [...]"**
3

4 מעניין לציין, כי רכיב התרומה לביצוע העוולה כפי שהתפרש ביחס לסעיף 12 לפקודת הנזיקין,
5 מחמיר יותר מרכיב התרומה הנדרש לצורך עבירת הסיוע בדין הפלילי. כך, בעוד שבדין האזרחי
6 נדרשת **תרומה משמעותית וניכרת** לביצוע העוולה כתנאי לגיבוש האחריות של מסייע, הרי שבדין
7 הפלילי מסתפקים בכך שהמעשה יהיה בעל **פוטנציאל לסייע** לביצוע העבירה. הבדל זה עשוי לשמש
8 אחת ההצדקות, מבחינה ערכית, לכך שמסייע בדיני הנזיקין מחויב במלוא הנזק בדומה למבצע
9 העיקרי, בעוד שבדין הפלילי העונש המוטל על מסייע הינו מחצית מהעונש הקבוע ביחס למבצע
10 העיקרי. מובן שההצדקה לחיוב המסייע במלוא הנזק הגם שתרומתו למעשה העוולה פחותה מזו
11 של המבצע העיקרי, נסמכת גם על טעמים אחרים, ובהם תכלית דיני הנזיקין בהשבת מצב הניזוק
12 לקדמותו (כאשר בברירה על מי מוצדק להשית את הנזק – על המסייע או על הניזוק, ידו של הניזוק
13 על העליונה) כמו גם אפשרותו של המסייע לזכות בשיפוי מהמעוול העיקרי (כאשר את הסיכון
14 להיעדר יכולת להיפרע מהמבצע העיקרי מוצדק להטיל על המסייע ולא על הניזוק).
15

16 32. בענייננו, המשכיר סייע לשוכרים לבצע את גניבת החשמל בכך שהתיר להם להשתמש בכבל
17 חשמל פיראטי שהטמינו בתעלה שנחפרה בשטחו לצורך גניבת החשמל, וזאת למרות שחשד באופן
18 ממשי בזמן אמת, למחרת יציקת הבטון שלאחריה התחיל השימוש הלא חוקי בחשמל (כפי שנראה
19 להלן) שהכבל המוטמן משמש לגניבת חשמל, ולמרות שהשטח שבו הותקן הכבל כלל לא הושכר
20 לשוכרים אלא הוא היה ונותר בחזקתו של המשכיר. הוא סייע להם בכך שהתיר להם במודע
21 להשתמש בשינויים שביצעו ברשת החשמל במושכר (היתר שהם היו חייבים לקבל מהמשכיר
22 בהתאם לסעיף 6(ב) להסכם השכירות) למרות שחשד באופן ממשי שהשינויים בוצעו לצורך גניבת
23 חשמל. הוא סייע להם בכך שאפשר להם לצרוך חשמל בהאגור מבלי לשלם בעדו, בניגוד לחובתו
24 כלפי חברת החשמל לשלם בגין צריכת החשמל בחצירו, ואף בניגוד לסעיף 6(ה) להסכם השכירות
25 שלפיו על השוכרים לשלם את כל התשלומים החלים על המושכר כולל חשבונות חשמל, וכל זאת
26 למרות שידע, ולו בדרך של עצימת עיניים, כי מתבצעת גניבת חשמל. בכל אלה, פעל המשכיר כמסייע
27 וכמי שהרשה את ביצוע העוולה, מתוך חצרים שהוא אחראי לשימוש החשמל בהם כלפי חברת
28 החשמל.
29

30 המשכיר טען שאין זה צודק כביכול לחייבו בגין גניבת החשמל. ברם, המשכיר אינו אדם זר או עובר
31 אורח ביחס למעשה גניבת החשמל. מדובר במי שיש לו זיקה מהותית למקור העוולה, כולל הנאה
32 כספית הצומחת לו ממבצעי העוולה, וכן שליטה אפקטיבית ואפשרות פשוטה למניעתה. כך,
33 המשכיר הוא הצרכן הרשום של החשמל שנצרך במבנה, הוא שהשכיר את המבנה למי שביצעו את
34 גניבת החשמל, הוא אשר נהנה מדמי השכירות ששולמו אשר מומנו בין הייתר באמצעות גניבת

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 החשמל שבוצעה באמצעות שימוש בשטחו, והוא הגורם שחשד באופן ממשי שהמקרקעין שהשכיר
2 ואף אלו שלא השכיר משמשים לצורך גניבת חשמל, ויכול היה באמצעים פשוטים, ולו בדרך של
3 דיווח למשטרה, או עמידה על תנאי הסכם השכירות, למנוע את ביצועה. המשכיר לא טען כי חשש
4 באופן כלשהו מלבצע פעולות אלה, או כי השוכרים הפעילו עליו לחץ או איימו עליו לשתף עמם
5 פעולה.

6
7 מעשיו של המשכיר, היוו אפוא חלק אינטגרלי ומשמעותי בשרשרת האירועים שהובילו לשימוש
8 הבלתי חוקי בחשמל על ידי השוכרים, ולצריכת החשמל המתמשכת על-ידם מבלי לשלם עבורה.
9 אילו היה נוקט באמצעים הפשוטים הזמינים לו, כגון דיווח למשטרה על חשדותיו הממשיים, או
10 סירוב לאפשר לשוכרים להשתמש בשינויים כלשהם ברשת החשמל שאינם מאושרים על ידי חברת
11 החשמל (אף אם החלו לבצעם בטרם היה מודע לכך) העוולה כלפי חברת החשמל הייתה נמנעת.
12 אולם, המשכיר העדיף לעצום את עיניו, ולהמשיך לקבל דמי שכירות מהשוכרים חרף חשדותיו
13 הממשיים לביצוע העוולה.

14
15 המשכיר, אף אם לא חפץ לסייע לשוכרים לבצע גניבת חשמל, היה מודע לכך ששתיקתו ביחס
16 למעשה הגניבה שבה הוא חשד, מסייעת לשוכרים להמשיך במעשיהם באין מפריע, ולהמשיך לצרוך
17 חשמל בחצריו מבלי לשלם עליו.

18
19 בכך, מתקיימים לגבי המשכיר מלוא רכיבי היסוד העובדתי והיסוד הנפשי הנדרשים ביחס לחלופת
20 המסייע שבסעיף 12 לפקודת הנזיקין. מהטעמים שפורטו מעלה, גם הדין, וגם הצדק, מורים לחייב
21 את המשכיר בגין החשמל שנגנב מחברת החשמל, ובאופן עקיף מהציבור בכללותו, אף אם לא הוא
22 הגורם שביצע בפועל את גניבת החשמל ואף אם אין לו כל מעורבות במעבדת הסמים שלצורך
23 הפעלתה החשמל נגנב.

24
25 33. טרם סיום פרק זה אתייחס בקצרה לטענה שהמשכיר הדגיש לכל אורך הדרך, והיא שגניבת
26 החשמל בוצעה מחוץ לחצריו. יש לדחות טענה זו. אמנם, המעקף הותקן בסמוך לחצריו ומחוצה
27 להם. ברם, החשמל שנגנב באמצעות המעקף, הובל להאגור באמצעות כבל חשמלי שהוטמן
28 במקרקעי המשכיר, והצריכה עצמה של החשמל הגנוב בוצעה אף היא במקרקעי המשכיר,
29 שהמשכיר הוא הצרכן הרשום ביחס אליהם.

היקף צריכת החשמל הבלתי חוקית

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

34. לאחר שנמצא כי הן המשכיר והן השוכרים חבים כלפי חברת החשמל בגין עלות החשמל שנצרך מבלי לשלם עליו, נותר לברר מהי אותה עלות. הרכיבים שבמחלוקת היו תקופת השימוש הבלתי חוקי, סוגי המכשירים שפעלו לצורך חישוב צריכת החשמל השעתית, ושעות פעילות המכשירים.

תקופת השימוש

35. ביחס לתקופת השימוש הבלתי חוקי בחשמל, התובעת טענה שתחילת השימוש הינה לכל המאוחר ביום 2.4.2016, יום לאחר תחילת השכירות. הנתבעים טענו לכך שהשימוש בחשמל נמשך מספר שבועות בלבד, ולחילופין ולכל המוקדם לאחר מועד יציקת הבטון לכיסוי המעקף הלא חוקי, ביום 5.9.2016. במחלוקת זו, מצאתי לקבוע כי מועד תחילת השימוש הבלתי חוקי בחשמל הינו 5.9.2016.

36. ממצא זה מעוגן בראיות של תעודת משלוח וחשבונית מס של חברת "הנסון (ישראל) בע"מ" בדבר אספקת מלט לחצרי המשכיר ביום 5.9.2016 בשעות הצהריים (נספחים א' ו- ב' לתצהיר המשכיר). ראיות אלה מהוות אסמכתא אובייקטיבית לכך שכיסוי המעקף הפיראטי בבטון, לשם הסתרתו, בוצע במועד האמור של אספקת המלט. חברת החשמל, בסיכומיה, לא התמודדה באופן ישיר עם ראיות אלה. אין כל טענה שתעודת המשלוח או החשבונית מזויפות, או שהן אינן משמשות ראיה לאמיתות תוכן. אין טענה ולא אינדיקציה לביצוע פעולת מלט אחרת במועד הרלבנטי בחצרי המשכיר, והמשכיר אף לא נשאל על כך בחקירתו הנגדית. מר הרשקוביץ בתצהירו (בסעיף 14) ציין בכלליות כי אין בחשבונית מיום 5.9.16 כדי לשנות את עמדתו המקצועית, אולם לא פירט דבר בהקשר זה.

זאת ועוד; המועד של כיסוי המלט מתאים למועד שבו הבחין המשכיר לטענתו בחפירת התעלה, שבוצעה לטענתו "אולי חודש יולי או אוגוסט 2016" (עמ' 41 ש' 4). אמנם, דחיתי את גרסת המשכיר בהקשרים אחרים. אולם ביחס לעדות זו, מצאתי את דבריו מהימנים. ראשית, ההקשר של השאלה ביחס למועד חפירת התעלה לא נגע ישירות לסוגיית היקף השימוש הבלתי חוקי. שנית, ועיקר, התרשמתי כי המשכיר העיד לפי מיטב זכרונו כאשר ציין "אולי חודש יולי או אוגוסט 2016", שכן אילו היה מבקש לכזב בנקודה זו, היה מצופה שיאמר מועד מדויק יותר, ויתרה מכך, שיבחר מועד קרוב יותר לתחילת חודש ספטמבר, שהרי המועד בתעודת המשלוח ביחס לאספקת הבטון הינו 5.9.2016. כאשר המשכיר משיח לפי תומו, ולפי מיטב זכרונו, אכן אין לצפות ממנו שיזכור תאריך מדויק. המועד שציין המשכיר ביחס לחפירת התעלה, מתיישב עם האפשרות שלפיה יציקת הבטון נעשתה ביום 5.9.16, שכן הגיוני שחפירת תעלה של 80 מ' (פעולה חשופה המתפרשת על פני שטח רחב, שסביר שיבצעו אותו לפני ביצוע מעשה פלילי של גניבת חשמל לא כל שכן לפני תחילת גידול סמים בהאנגר) קדמה לביצוע המעקף הבלתי חוקי ולהטמנתו. עוד לזכות מהימנות המשכיר בנקודה

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 זו יש לזקוף את תשובתו בעמ' 42 ש' 29 ו- 33, כאשר נשאל ישירות האם יודע מהו מועד תחילת
2 גניבת החשמל, בהקשר של יציקת הבטון והטענה שלפני כן המעקף לא הופעל, הוא השיב שאינו
3 יודע, וכי הוא אינו מבין בעניינים אלה של החשמל.

4
5 לא אכחד כי עולות תהיות גם בהקשר זה. מדובר במסמכים שהמשכיר טוען שמצא אותם בקרטון
6 עם עוד ניירות ומחברות שהשאירו השוכרים במחסן (עמ' 43 ש' 6-3). זאת, לאחר שמר הרשקוביץ
7 מחברת החשמל אמר לו שכל שיימצאו ראיות ביחס לתקופת השימוש, הוא יהיה נכון לבחון אותן
8 כדי לתקן את חישוביו. אולם, לא ברור כיצד יוותר קרטון של מסמכים במחסן לאחר שהמטרה
9 הייתה במקום וביצעה בו חיפוש. הנתבע 2 עצמו טען שלא ידוע לו על שום מסמך שהשאיר (עמ' 59
10 ש' 29). כמו כן, מדובר בהזמנת בטון על שמו של המשכיר, המשכיר טען ששוחח עם חברת הנסון
11 ונמסר לו שרשמו את הפרטים שמסרו להם בשטח (עמ' 43 ש' 24-12). טענה זו, היא אמנם הגיונית
12 (סביר להניח שהמעורבים בפעילות הפלילית, ימסרו שם של אדם אחר שיופיע במסמך שנמסר לצד
13 שלישי) אולם ניתן היה לחזקה בעדות מטעם חברת הנסון. בד בבד, קשה להניח שנציג חברת הנסון,
14 המספקת מלט ללקוחות רבים, יזכור למסור פרטים דווקא ביחס לאספקה שבה עסקין.

15
16 לאחר שבחנתי את מכלול הנתונים, ובפרט מאחר שמדובר בראיה אובייקטיבית, ובשים לב לכך
17 שהנגישות לחברת "הנסון" לשם הפרכת המסמך הייתה נתונה גם לתובעת אילו ביקשה לעשות כן,
18 מצאתי, על פי מבחן של מאזן הסתברויות, לקבל את הגרסה שלפיה מועד כיסוי המעקף בבטון בוצע
19 ביום 5.9.16.

20
21 מאחר שאין זה סביר שמעקף פיראטי יונח בתוך בור ללא כיסוי, חשוף לעין, ההנחה הסבירה הינה
22 כי המעקף הונח וחובר לחשמל בסמוך מאוד למועד יציקת הבטון. מכאן מצאתי לקבוע את תחילת
23 השימוש הבלתי חוקי, ליום 5.9.16.

24
25 37. הנתבעים העלו בכלליות טענה שלפיה השימוש הבלתי חוקי התחיל במועד מאוחר יותר, של
26 אמצע חודש אוקטובר או בחודש נובמבר 2016. ברם, הדברים נטענו בכלליות וללא כל אסמכתא
27 של ממש. לא הובאו עדים רלבנטיים לעניין זה, כגון הנתבע 3, או ראיות אובייקטיביות כגון לעניין
28 מועד רכישת האדניות. במקום נמצאו גם סמים בתפזורת, דבר שמעיד על פני הדברים על כך שבוצעו
29 בו מספר מחזורי גידול. הידיעה ביחס למועד תחילת השימוש מצויה כמובן בידי השוכרים, וכך גם
30 הראיות הרלבנטיות. בניגוד למסמכים המעידים על מועד יציקת הבטון, לא הובאה כל ראיה אחרת
31 על תחילת שימוש מאוחר יותר ממועד תחילת השכירות, ומכאן המסקנה המשפטית הינה כי
32 הנתבעים לא עמדו בנטל הבאת הראיות להראות כי השימוש הבלתי חוקי החל במועד מאוחר יותר
33 ממועד יציקת הבטון.

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17652-08-17 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

38. המסקנה העולה מהאמור הינה כי השימוש הבלתי חוקי בחשמל החל ביום 5.9.2016, והסתיים במועד פשיטת המשטרה על המקום, ביום 29.12.2016, ומכאן מדובר בתקופת שימוש של 116 ימים.

סוגי המכשירים שפעלו לתחשיב היקף צריכת החשמל השעתית

39. חברת החשמל ערכה את תחשיבי צריכת החשמל בהתבסס על פירוט מכשירי החשמל שנתפסו בזירה המפורטים במסמך שמסרה לה משטרת ישראל, אשר צורף בנספח ג' לתצהיר מר הרשקוביץ (ראו עדות מר הרשקוביץ בעמ' 15 ש' 10-11, ועדות אייל יצחק גולה בעמ' 26 ש' 5 ו-25-26 שלפיהם התחשיב שנערך, בכלל זאת לעניין סוג הנורות, הסתמך על פירוט המכשירים המופיע במסמך המשטרה, ולא על בדיקה עצמאית של חברת החשמל).

מדובר במסמך בן שני עמודים, ללא כותרת וללא חתימה של עורכו, המפרט אלו מכשירי חשמל (וסמים) נתפסו בכל אחד מחמשת החדרים במקום, וכן כולל סכימה של כלל המכשירים. על המסמך מופיעות מחיקות שונות.

40. בכל הכבוד, לא ניתן לקבל דרך חישוב זו במסגרת תביעה אזרחית, אף לא כאשר מדובר באומדן לצריכת חשמל בלתי חוקית. חברת החשמל לא ערכה את המסמך שצורף, לא ביקשה להעיד את עורכו, וגם לא ביקשה להעיד את חוקר המשטרה שתיעד את המקום, ששמו מפורט במסמך. חברת החשמל גם לא ביקשה לצרף את דוחות הפעולה של השוטרים, הרלוונטיים לביצוע התפיסה. מהמסמך עצמו לא ניתן להסיק אלו מכשירים היו מחוברים לרשת החשמל, ופעילים בעת הפעלת המעבדה. גם בפרטי כתב האישום שבו הודו הנתבעים 2-3, לא צוין היקף המכשירים, ואף לא גודל הנורות שזו אחת מהשאלות העיקריות שהיו שנויות במחלוקת בין הצדדים.

מר הרשקוביץ העלה טענות כלפי משטרת ישראל וכלפי הפרקליטות על שאינן משתפות פעולה עם חברת החשמל, ואמר כי גם את המסמכים שהם מקבלים מהם "זה בקשרים אישיים לצערי הרב" (עמ' 15 ש' 23-24). לא ניתן לקבל דרך התנהלות זו. על חברת החשמל, כחברה ממשלתית, וכמי שמופקדת על עיקר ייצור החשמל במדינה ועל אספקתו וכן וביחד עם המשטרה גם על האינטרס הציבורי שבמניעת גניבות חשמל, לדאוג להסדרת נוהל עבודה מסודר ושיטתי מול משטרת ישראל, בהקשרים של גניבות חשמל (ובמידה שקיים נוהל כזה – ליישמו כנדרש). לא די בהסדרת מתן דיווח של המשטרה לחברת החשמל, אלא הדעת נותנת כי אמורה להיקבע שיטת עבודה ברורה ומסודרת לשיתוף פעולה בין הגופים הללו, שתאפשר במקרים המתאימים לנציג חברת החשמל להגיע למקום בסמוך לתפיסה (ולא לאחר פירוק הציוד כולל הציוד החשמלי, כפי שהיה במקרה דנא, ראו עדותו של יצחק אייל גולה בעמ' 26 ש' 24-26) וכן שתאפשר לחברת החשמל נגישות לחומרי החקירה על

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17652-08-17 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1 מנת לתעדם באופן מסודר, מצולם וממוסמך, לצורכי המשפט האזרחי בקשר לגניבת החשמל. שיטת
2 עבודה מסודרת צריכה גם לקבוע את אופן שמירת הראיות הקשורות בעבירת גניבת החשמל. כך
3 למשל, במקרה דנא המעקף שנמצא על ידי חברת החשמל בשטח, נשמר באופן מעורר תהייה על ידי
4 חברת החשמל עצמה, הגם שמדובר במוצג שעשוי להיות ראיה רלבנטית להליך הפלילי.

6 בתיק דנא, אף אם המשטרה פירקה את מכשירי החשמל בטרם הגעת נציגי חברת החשמל, הרי
7 שהיה באפשרות חברת החשמל לבקש לבחון את הממצאים שנתפסו בזירה, האמורים להישמר על
8 ידי המשטרה, ולתעדם כנדרש לצורך הליך אזרחי. ברם, אין כל אינדיקציה שחברת החשמל ביקשה
9 ממשטרת ישראל לבחון בעצמה את הממצאים שנתפסו בזירה ופורקו ממנה, ואין מחלוקת שבדיקה
10 כזו לא בוצעה על ידי חברת החשמל. חלף בדיקה עצמאית, מצאה חברת החשמל לנכון להתבסס על
11 מסמך המשטרה בלבד, מחוק בחלקו, שהועבר אליה בדרך לא דרך, ומבלי להעיד את עורך המסמך.

13 בנסיבות שפורטו לעיל, תוכן המסמך אינו אלא עדות מפי השמועה, והוא אינו יכול לשמש ראיה
14 קבילה להוכחת אמיתות תוכנו. מכל מקום, משקלו של תוכן המסמך, הינו מוגבל ביותר בנסיבות
15 האמורות, והוא אינו מספק אף לא לצורך העברת נטל הבאת הראיות לצד שכנגד.

17 41. נטל השכנוע, גם לעניין היקף הנזק שנגרם, מוטל על כתפי חברת החשמל. במקום שבו יש לחברת
18 החשמל נגישות לראיות, כגון במקרה דנא שבו מכשירי החשמל נתפסו על ידי המשטרה וניתן היה
19 לבקש לבחון אותם ולתעדם באופן מסודר ומצולם, על חברת החשמל להציג בפני בית המשפט את
20 הראיות הללו, בטרם העברת נטל הבאת הראיות.

22 בניגוד לעצם קיום מעבדת הסמים וגניבת החשמל, ובניגוד למועד תחילת פעילות המעבדה, הרי
23 שכאן מדובר בעשרות רבות של פרטי חשמל, שלא ניתן לצפות בהכרח מהנתבעים 1-2, ובוודאי שלא
24 מהמשכיר, מלפרטם באופן מדויק. מכל מקום, חברת החשמל אינה יכולה להתנער מחובתה להביא
25 ראיות ראשוניות הנגישות לה, ורק לאחר שתעמוד בחובה זו, עשויה לקום הצדקה להעביר את נטל
26 הבאת הראיות לצד שכנגד.

28 42. הפועל היוצא הוא, שלעניין היקף המכשירים וסוג המכשירים שפעלו במעבדת הסמים ושצרכו
29 את החשמל באמצעות המעקף, לא ניתן להסתמך על האמור בתחשיב שנערך על ידי נציג חברת
30 החשמל מר הרשקוביץ. בנסיבות אלה, אין אלא לאמץ את האמור בחוות הדעת הנגדית של המהנדס
31 אבישי רש מטעם הנתבעים 2-3. יצוין כי המומחה מטעם הנתבע 1 לא ערך תחשיב נגדי, ולא התייחס
32 להיקף המכשירים (פרט לסוגיית נורות החשמל, ואף כאן לא נערכה כל בדיקה עצמאית מטעמו).

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17652-08-17 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

המהנדס רש התבסס אף הוא על מסמכי המשטרה, אולם לא רק עליהם. בנוסף, הוא ערך סיור
במקום ביחד עם הנתבע 2, וממצאיו העובדתיים מתבססים גם על הנתונים שבהם נוכח בעצמו
בזמן הסיור בחממה (עמ' 6 לחוות דעתו, וכן דבריו בחקירה הנגדית בעמ' 50 ש' 22-25). אכן הסיור
נערך כשנתיים לאחר הפסקת פעילות החממה, אולם בהתאם לתצלומים שצורפו, שאריות המעבדה
כפי שהושארו על ידי המשטרה עודם קיימים והמקום לא שונה על ידי המשכיר (שאף העיד כך).
מכל מקום, בהיעדר ראיה ראויה נגדית לעניין היקף המכשירים וסוגם, מצאתי לאמץ את קביעותיו
בעניין זה של מומחה הנתבעים 2-3 (וזאת גם כלפי המשכיר, בשים לב בין היתר להיעדר חקירה
נגדית מטעמו של מומחה הנתבעים 2-3). אציין בהקשר זה כי המהנדס רש השיב בחקירה הנגדית
לשאלות לעניין היקף המכשירים. על סוגיית הנורות, שהיא המרכזית מבחינת צריכת החשמל, הוא
לא נשאל. לעניין המזגנים, הוא הסביר מדוע העריך שרק 6 מזגנים היו מחוברים וציין לעניין זה גם
את מסקנותיו מהביקור המקום (עמ' 54 ש' 17-31). בהיעדר ראיה ראויה נגדית, הסבריו של המהנדס
רש, סבירים דיים, ובוודאי שהם אינם מבססים ברמה הראייתית הנדרשת לחברת החשמל, היקף
מכשירים גבוה יותר מאלו שנכללו בחוות דעתו (אף לא לנוכח תשובות הנתבע 2 לעניין המזגנים,
שעמד על טענתו שלא כלל המזגנים היו מחוברים אף אם "יכול להיות" שהיו 17 מזגנים – עמ' 58
ש' 15-29). על פי חוות דעת המהנדס רש, היקף השימוש הבלתי חוקי בחשמל בהאנגר עמד על 54.9
קוט"ש.

שעות הפעילות ביממה

43. סוגיה זו למעשה כמעט שאינה שנויה במחלוקת. מר הרשקוביץ העריך את שעות הפעילות ב-
16.6 שעות ביממה. המהנדס רש ציין בחוות דעתו 16 שעות פעילות ביחס לרוב מכשירי החשמל
(שצריכתם 51.3 קוט"ש) ו- 24 שעות ביחס למיעוט המכשירים (3.6 קוט"ש).

44. בניגוד לסוגיה של היקף מכשירי החשמל שהופעלו באמצעות השימוש הבלתי חוקי בחשמל, הרי
שלעניין שעות פעילות המעבדה אין לחברת החשמל נגישות לראיות משמעותיות. המשטרה אינה
יכולה לדעת מחיפוש במקום, מהן שעות הפעילות, ואין אינדיקציה לקיומה של ראיה כלשהי בעלת
פוטנציאל קבילות בהקשר זה. לכן לעניין שעות השימוש הבלתי חוקי בחשמל ניתן להסתפק
בתצהירו של מר הרשקוביץ, המשמש רכז שב"ח בחברת החשמל מזה כעשר שנים (ומכאן, בניגוד
לדברי הנתבעים, יש לו את הניסיון המספק למתן עדות שבמומחיות בנושאי שימוש בלתי חוקי
בחשמל) על מנת להעביר את נטל הבאת הראיות לכתפי הנתבעים.

מר הרשקוביץ לא נחקר כיצד הגיע לנתון בדבר שעות הפעילות (הוא נשאל רק מה הנתון שעליו
התבסס – עמ' 20 ש' 25 ; עמ' 21 ש' 25). השאלה הרלבנטית היחידה שהוצגה לו בהקשר זה, האם
לא היה עליו להתחשב בשינוי שעות האור ביממה לצורך התייחסות להיקף הנורות שפעלו, נענתה

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17652-08-17 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

על ידו באופן משכנע, ולפיו מדובר בהאנגר סגור ללא חלונות, ומכאן נדרשת תאורה חשמלית למשך כל שעות הפעילות (עמ' 14 ש' 12-13).

מומחה הנתבעים 2-3 המהנדס רש אף הוא לא נחקר בחקירה נגדית על נתון שעות הפעילות. עם זאת, מדובר בסוגיה שאינה קשורה להנדסת חשמל (אלא לסוגיות של שימוש בלתי חוקי בחשמל, ושל גידול סמים במעבדה לא חוקית) ואין למהנדס רש כל מומחיות ביחס אליה.

הגורם שיכול היה ליתן מענה ביחס לשעות הפעילות של המעבדה, הינם הנתבעים 2-3 עצמם. אולם, הנתבע 3 לא הגיש תצהיר ולא הגיע למתן עדות. הנתבע 2, בהתייחסו לסוגית שעות הפעילות בתצהירו (בסעיף 8) ציין כי "בשעות הלילה לא נעשה שימוש בנורות ובמזגן". גרסה זו אינה סותרת כלל וכלל את האמור בתחשיב של חברת החשמל, שהתבסס על 16.6 שעות פעילות ביממה, ואף מתיישבת עמה. בחקירתו העלה טענה חדשה, שלפיה המזגנים עבדו בשלב הראשון 12 שעות ביממה בלבד (עמ' 58 ש' 36). מדובר בטענה שלא הופיעה בתצהירו ואף לא בחוות דעת המומחה מטעמו, ולכן לא ניתן לקבלה.

המסקנה העולה מן האמור, כי חברת החשמל הוכיחה במאזן הסתברויות, שימוש בהיקף של 16.6 שעות ביממה.

התחשיב הכספי של הצריכה הבלתי רשומה

45. הנה כי כן, תקופת השימוש עמדה על 116 ימים, שבכל אחד מהם נצרכו 54.9 קוט"ש, במשך 16.6 שעות ביממה.

סך הכל מדובר בצריכה לא רשומה של 105,715 קוט"ש (16.6X54.9X116).

מחיר קוט"ש שאינו שנוי במחלוקת הינו 0.4696 ₪ בצירוף מע"מ, ובסך הכל 0.5494 ₪. אעיר בהקשר זה כי מדובר בתעריף ביתי, בעוד שלכאורה יש מקום לחייב לפי תעריף עסקי לנוכח מטרת השימוש בחשמל. אולם, חברת החשמל לא ביקשה לעשות כן, ולכן התחשיב יבוצע לפי התעריף הביתי (הנמוך יותר) שאליו התייחסה.

מכאן ההיקף הכספי של הצריכה שלא נרשמה עומד סך של 58,083 ₪ (0.5494X105,715).

46. לא מצאתי עילה להפחית מתחשיב זה בגין "אשם תורם" כביכול של חברת החשמל. מדובר בטענה שהועלתה בעלמא, ללא כל ראיה של ממש שלפיה חברת החשמל יכולה וצריכה הייתה לגלות

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

את השימוש הבלתי חוקי במועד מוקדם יותר. מדובר במעקף שהוטמן מתחת לאדמה. לא הוכח שפעולה סבירה של עובד חברת החשמל הקורא את המונה, כוללת בחינת סביבת הפילר על מנת לנסות לזהות מעקפים שהוטמנו ושכוסו בבטון. מכל מקום, המשכיר שידע, ולו על דרך עצימת עיניים, בזמן אמת, על כי בוצע במקום שינוי חשמלי בסמוך לפילר והטמנת כבל לאורך 80 מ' הקשור לרשת החשמל וחשד כי השינוי נועד לבצע שימוש בלתי חוקי בחשמל, אינו יכול לבוא בטענות כלפי חברת החשמל על שלא עצרו את השימוש הבלתי חוקי במועד מוקדם יותר. המפתחות לעצירת השימוש הבלתי חוקי, היו נתונים בידיו. השוכרים, שביצעו את הגניבה והפיקו ממנה טובות הנאה, בוודאי שאינם יכולים להישמע בטענה כלפי חברת החשמל ל"אשם תורם". אין בסיס משפטי להכרה בחובה של חברת החשמל כלפי מי שמודע לשימוש בלתי חוקי בחשמל (במובחן מחובה שניתן לטעון לה כלפי אדם שאינו מודע לכך) לגלות את מעשה התרמית במועד מוקדם יותר.

סוף דבר

47. התביעה מתקבלת בחלקה. על הנתבעים לשלם לתובעת, יחד ולחוד, סך של 58,083 ₪, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין מיום 13.11.16 (אמצע תקופת השימוש הבלתי חוקי בחשמל, אשר חושב באופן לינארי ביחס לכל התקופה) ועד למועד התשלום בפועל. לסכום זה יתווספו הוצאות משפט ושכ"ט בסכום כולל של 10,000 ₪. סכום זה נוטל בחשבון את התוצאה שאליה הגעתי, את הפער בין סכום התביעה לבין הסכום שנפסק ואת המשאבים שנדרשו לניהול ההליך עד תומו.

על הנתבעים לבצע את התשלום בתוך 30 ימים מהיום, שאם לא כן גם לרכיב ההוצאות ושכ"ט יתווספו הפרשי הצמדה וריבית כדין, וזאת מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

ביחסים הפנימיים שבין הנתבעים 2-3 לבין הנתבע 1, הרי שהנתבע 1 זכאי לקבל מהנתבעים 2-3 יחד ולחוד שיפוי מלא בגין חיוביו על פי פסק דין זה בהתאם לסעיף 84(ב) לפקודת הנזיקין. זאת, מאחר שהנתבעים 2-3 הם המבצעים העיקריים של העוולה והאשמים העיקריים בה, ואין כל טענה בצדק או ביושר כלשון סעיף 84(ב) לפקודת הנזיקין, שבאפשרותם להעלות כלפי המשכיר לעניין גניבת החשמל והפעלת מעבדת הסמים.

המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים.

זכות ערעור כדין.

ניתן היום, כ' כסלו תשפ"ב, 24 נובמבר 2021, בהעדר הצדדים.

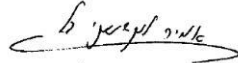

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"א 17-08-17652 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' הלבנסברג ואח'

תיק חיצוני: עזר

1

אמיר לוקשינסקי-גל, שופט

2
3